

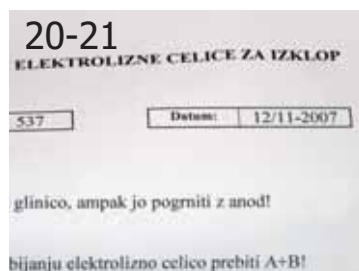
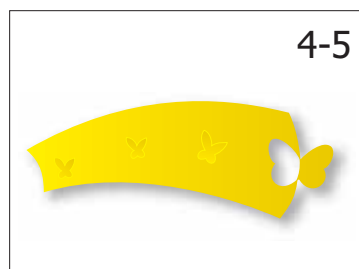
Aluminii

Časopis družbe Talum, d. d., Kidričevo, november 2007, številka 11

Čestitamo
ob tovarniškem
prazniku

Iz vsebine

4-5 Nagrajenci 2007

6 Jubilanti 2007

6 Obisk obrambnega ministra

7-8 Aluminijška kovina ohranja svoj lesk

8-9 Energetika

9-10 Elektroliza B

11 Zaposlitev žensk v DE Izparilniki

12-16 Intervju

17 Vrelci idej

18 Fotografije meseca

19 Kolumna

20-21 Fotoreportaža

22 Zdravje

23 Križanka

Časopis družbe Talum
Naslov uredništva: Talum, d.d.
2325 Kidričevo, Tovarniška cesta 10,
telefon: 02 79 95 108, telefaks: 02 79 95 103,
e-pošta: ivo.ercegovic@talum.si
Izhaja mesečno v nakladi 2300 izvodov
Uredniški odbor: Ivo Ercegović, urednik, Danica Hrnčič
in Lilijana Ditrih, članici, Darko Ferlinc, član,
Srdan Mohorič, član
Jezikovni pregled: Darja Gabrovšek Homšak
Oblikovanje: Darko Ferlinc
Avtor naslovnice: Srdan Mohorič
Prelom in priprava za tisk: Grafični studio OK, Maribor
Tisk: Bezjak tisk, Maribor

Moč Taluma

IVO ERCEGOVIĆ
GLAVNI UREDNIK

»Bilo bi skrajno neodgovorno, če ne bi poizkusili aktivno sodelovati v procesu nakupa Taluma. S tem si sicer nalagamo še več odgovornosti za prihodnja leta, vendar tudi doslej nismo bežali pred njo.«

Letos mineva 53 let od začetka obratovanja naše tovarne. Poleg drugega je zanimivo vedeti tudi to, koliko aluminija smo v tem času proizvedli. Natančna evidenca pove, da so elektrolize od začetka obratovanja do 15. novembra letos dosegle količino 2.939.865 ton primarnega aluminija. Ni odveč poudariti, da je prav letos elektroliza C dosegla najboljše rezultate v svetu pri kriteriju porabe energije na tono proizvedenega aluminija. Proizvodnja livarn oziroma prodajna količina predelanega aluminija, ki upošteva zlitinske dodatke in izjemno pomembno naraščajoče pretaljevanje, znaša okrog 3,3 milijona ton kakovostnih izdelkov.

Ob tovarniškem prazniku praznujemo tudi z upokojenci, z jubilanti in na koncu vsi skupaj v najpomembnejšem delu našega praznika, pri podelitvi *zlatih metuljev*. Predsednica komisije za priznanja je ob obrazložitvah zapisala, da je vestno in pošteno delo tisto jamstvo, ki vsakemu od nas omogoča, da enkrat stopi na oder. »Pravzaprav je glede na rezultate Taluma, h katerim prispevamo prav vsi in se jih ob našem prazniku še posebej veselimo, ta oder marsikomu zelo blizu. In prav je tako,« je Ivana posebej poudarila.

Med jubilanti je tudi predsednik Uprave mag. Danilo Toplek, ki ima za sabo 30 let dela, toda veliko bolj je pomembno, da v tem obdobju že 23 let vodi tovarno. Kakšne so njegove zasluge za Talum in posredno za gospodarstvo Slovenije, ni treba posebej

ponavljati. Bolj nas zanima prihodnost, zato smo v tradicionalnem prazničnem intervjuju prepustili besedo njemu. V tem pogovoru lahko spoznate, kaj se dogaja z oskrbo z energijo, s poslovanjem, razvojem, privatizacijo, plačami, ljudmi ... Predvsem so zanimive njegove besede o lastnem pristopu, osebnih težavah in drugem, kar spremlja tako odgovorno delo.

Spet je v ospredju električna energija, za katero predsednik pravi, da če je za elektrolizo C ne zagotovimo za naslednjih deset let po ceni, ki še omogoča pozitivno poslovanje, je vprašljiv nadaljnji obstoj celotnega Taluma. S tem bi izničili vse, kar je bilo v teh desetletjih ustvarjenega, zato tudi verjame v razumno rešitev. Verjame tudi v širšo strokovno ekipo Taluma in je ponosen na dosedanje uspehe. Od tod tudi pogum, da na vprašanje o privatizaciji pravi: »Bilo bi skrajno neodgovorno, če ne bi poizkusili aktivno sodelovati v procesu nakupa Taluma. S tem si sicer nalagamo še več odgovornosti za prihodnja leta, vendar tudi doslej nismo bežali pred njo.«

Danes se mu lahko vsi, ki smo verjeli v njegov način dela in vodenja, ga dlje časa tudi spremljali in spoznali tiste značilnosti, ki so pripomogle k uspehu Taluma, zahvalimo in mu čestitamo ob jubileju.

Mag. Vinko Fištravec je pripravil podrobno analizo gibanja cen aluminija in prognozo za v prihodnje, ko naj bi

aluminij ohranil svoj lesk. Zanimivo povabilo, morda eno od daril za praznik, nam je ponudil mag. Boštjan Korošec. »Praktično za vsakega posameznika imamo rešitev, ki je odvisna od strokovne izobrazbe, zdravstvenega stanja in staža,« je za ljudi, ki v elektrolizi B niso več potrebni, zagotovil vodja DE Elektrolize. Kako pa se v praksi izvajajo ideje vrelcev idej, nam je skušal pojasniti Branko Juršek.

»Proslava nam pokaže, da smo še vedno na trdni poti, da smo varni in pripravljeni nadaljevati,« je misel iz kolumne Antonije Krajnc. Kako prikladno za naš praznik, bi rekli. A spomnimo se tudi navad avstralskih staroselcev, ki so proslavljali le takrat, ko so se izboljšali, ko so zaznali, da so boljši kot poprej. Živel so v svojem svetu in jih niso zanimale takšne ali drugačne zmage, obletnice ali podobno. Niso vedeli, da je za novo civilizacijo pomembna samo moč, in morda so jih prav zaradi tega skoraj iztrebili. Zato mora Talum previdno graditi svojo pot na moči, ki poleg vsestranskega razvoja upošteva tudi tisto izvirno človeško dobro, ki so ga nakazali avstralski aborigini. To nas bo obdržalo pred naraščajočimi pritiski, kar dokazuje predsednik s svojim primerom ter z jasno vizijo družbene odgovornosti v poslovanju Taluma, ki nikoli ni bila puhla fraza, s čimer – poleg drugega – varujemo sebe in naše družine.

Nagrajenci 2007

IVANA BANIČ - KRANJČEVIČ
FOTO: SRDAN MOHORIČ,
IVO ERCEGOVIČ

Komisija za priznanja, ki jo sestavljajo predsednica Ivana Banič - Kranjčević ter člana Bogdan Lukman in Miran Kelenc, je letos dobila 11 predlogov za priznanje *zlati metulj*. Komisija je predloge obravnavala 15. in 26. oktobra 2007. Pri pregledu predlogov je ugotovila, da so vsi podani v skladu z veljavnim organizacijskim predpisom, zato je pri izboru upoštevala vse, in sicer:

- 2 predloga iz DE Rondelice,
- 1 predlog iz Strokovnih služb, iz Službe za organizacijo,
- 3 predloge iz DE Vzdrževanje,
- 1 predlog iz DE Izparilniki,
- 1 predlog iz DE Energetika,
- 1 predlog Sveta delavcev,
- 1 predlog DE Kontrola kakovosti,
- 1 predlog člana Uprave za proizvodnjo in razvoj.

Glede na obrazložitev sta bila podana dva predloga za življenjsko delo, osem predlogov za uspešno delo v zadnjem

letu oziroma v zadnjih nekaj letih v družbi Talum in en predlog za izredno podelitev priznanja. Komisija je skladno z OP 84.512.02 soglasno predlagala štiri redne in enega izrednega dobitnika priznanja *zlati metulj*, ki jih je Uprava Taluma tudi potrdila.

Ko bodo letošnji nagrajenci prihajali na oder, da iz rok predsednika Uprave sprejmejo to lepo priznanje in jim bomo vsi ploskali, je prav, da se zavedamo, kako je vestno in pošteno delo tisto jamstvo, ki vsakemu od nas omogoča, da enkrat stopi na oder. Pravzaprav je glede na rezultate Taluma, h katerim prispevamo prav vsi in se jih ob našem prazniku še posebej veselimo, ta oder marsikomu zelo blizu. In prav je tako!

Ob upoštevanju predloga Sveta delavcev se za dolgoletne delovne dosežke (življenjsko delo) v družbi Talum *zlati metulj* podeli

MILANU VRABLU iz Nabavne službe.

Milan Vrabl je v družbi zaposlen od leta 1974, ko je kot pomožni delavec najprej delal v elektrolizi A, nato v skupini za obnovo elektroliznih peči, končno pa dolga leta kot skladiščnik v priročnem skladišču. Hkrati je bil dejaven pri sindikalnem delu, kjer že pet mandatov deluje v nadzornem odboru. Poleg tega, da Milan Vrabl dosledno opravlja svoje delo in se zavzema za pravice delavcev, je zelo dejaven pri humanitarnem delu in s tem na svoj način prispeva k ugledu družbe tudi na tem področju. Tako je treba posebej izpostaviti njegovo nesebično vlogo pri krvodajalskih akcijah, saj je zadnjih osemnajst let predsednik krvodajalske sekcije. Skrbi za ustrezno sodelovanje delavcev Taluma pri zagotavljanju krvi bolnišnici na Ptuj in s tem pri reševanju življenj.

Ob upoštevanju predloga vodje Službe za organizacijo se *zlati metulj* za uspešno delo v zadnjem letu oziroma v zadnjih nekaj letih v družbi Talum podeli

BOJANU POTOČNIKU iz Službe za organizacijo.

Bojan Potočnik se je kot strojni ključavničar zaposlil v družbi leta 1967. Ob delu se je dodatno izobraževal, najprej za strojnega tehnika, leta 1982 pa je postal univerzitetni diplomirani organizator. Pri svojem prvotnem delu v okviru enote Vzdrževanje si je nabral izkušnje, ki so bile dobrodošle pri njegovem delu v okviru Službe za organizacijo, kjer je s svojo prizadevnostjo, ustvarjalnostjo ter zanesljivostjo uspešno oblikoval in razvijal sisteme in merila za vrednotenje delovnih mest, ugotavljanja delovne uspešnosti, sistemizacije, nagrajeva-

Milan Vrabl

Bojan Potočnik

nja, mikroorganizacije ter planiranja delovnega časa.

S svojim umirjenim, a zelo doslednim pristopom je Bojan Potočnik uspešen pri realizaciji izboljšav in novih rešitev na področju, ki je v Talumu zaradi velike raznolikosti del zahtevno, hkrati pa tudi zelo pomembno za vse zaposlene.

Ob upoštevanju predloga vodje DE Rondelice se *zlati metulj* za uspešno delo v zadnjem letu oziroma v zadnjih nekaj letih v družbi Talum podeli

VILJEMU MOHORKU iz DE Rondelice.

Viljem Mohorko se je kot strojni mehanik zaposlil v družbi leta 1983. Sko-

Pri svojem delu Viljem Mohorko vsekoži izstopa s svojim odnosom do dela, nadpovprečnimi rezultati dela ter s prenašanjem svojega znanja in bogatih izkušenj na mlajše sodelavce. Z vsem tem dokazuje, da lahko posameznik veliko prispeva k celovitemu timskemu delu pri proizvodnji rondelic in seveda k skupnemu poslovanju Taluma, ker delo in rezultati povezujejo in so temelj za prihodnost.

Ob upoštevanju predloga vodje DE Izparilniki se *zlati metulj* za uspešno delo v zadnjem letu oziroma v zadnjih nekaj letih v družbi Talum podeli

IVANU KOZELU iz DE Izparilniki.

zagotavljanju obratovalne sposobnosti naprav za pravokotni razrez in pakiranje izparilnih plošč.

Posebej je treba poudariti, da Ivan Kozel svoje izkušnje, veščine in natančnost, ki jih odlično povezuje s potrebami procesa pri proizvodnji izparilnikov, tudi s pridom uporablja pri usposabljanju mlajših sodelavcev. Še več, s svojim delom izstopa v delovnem okolju, zato je med sodelavci izredno spoštovan, taki delavci pa so v Talumu potrebni in cenjeni.

Ob upoštevanju predloga člana Uprave za proizvodnjo in razvoj se *zlati metulj* izredno podeli

dr. MARKU HOMŠAKU, vodji DE Kontrola kakovosti.

Dr. Marko Homšak se je v družbi zaposlil leta 1993, ko je začel kot tehnolog za okolje, od leta 1998 pa vodi DE Kontrola kakovosti.

Poleg vodenja ene od pomembnih funkcij v okviru dejavnosti Taluma, kjer se prepletajo različne tehnike analiz in je kakovost vhodnih surovin ter tržnih proizvodov nadvse pomembna, je treba posebej izpostaviti vlogo dr. Homšaka pri izgradnji celovitega sistema ravnanja z okoljem. Med mnogimi dejavnostmi v okviru Gospodarske zbornice in Agencije za okolje Republike Slovenije, kjer uspešno pojasnjuje in zagovarja stališča aluminijske industrije, je za obstoj in razvoj Taluma posebnega pomena njegov prispevek in požrtvovalno delo pri pripravi obsežne dokumentacije in vseh potrebnih dokazil pri pridobitvi pomembnih dokumentov:

- pridobitvi certifikata v skladu z okoljskim standardom ISO 14001 leta 2001 in ponovni potrditvi v letošnjem letu, kar je rezultat presoje ustreznosti sistema ravnanja z okoljem in dokaz, da je mogoče združiti zavidljive proizvodne rezultate z ustreznim ravnanjem z okoljem;
 - pridobitvi akreditacijske listine leta 2004 za DE Kontrola kakovosti, ki jo je podelila Slovenska akreditacija, in njeno uspešno vzdrževanje ter s tem izpolnitev pogoja za opravljanje storitev na področju varovanja okolja, monitoringa odpadnih vod, odpadkov in emisij v zrak, in to tako za lastne namene kot tudi za druga podjetja;
 - pridobitvi integralnega okoljevarstvenega dovoljenja v skladu z evropsko direktivo IPPC, ki je v zadnji fazi izdaje, kar pomeni, da je v Talumu upoštevano načelo celovitosti in preventive, torej celovit pristop k preprečevanju onesnaževanja in nadzoru nad njim za vse sestavine okolja, nadzoru nad nastajanjem in ravnanjem z odpadki, rabo surovin, učinkovito rabo energije, preprečevanjem nesreč in najrazličnejših oblik tveganja.
- V času, ko tudi za proizvodnjo aluminija in načrtovanje njenega razvoja velja, da so okoljevarstveni standardi postali povsem enakovredni ekonomskim, je delo dr. Marka Homšaka pomembno tudi z vidika dolgoročnega obstoja Taluma.x

Viljem Mohorko

raj ves čas je delal kot livar na liniji za litje ozkega traku, kjer je dejavno sodeloval pri uvajanju tehnoloških novosti pri pripravi taline in samem litju ozkega traku; te novosti so prispevale k povečanju hitrosti litja na livnem stroju za ozki trak in tudi k izboljšanju kakovosti proizvodov.

Ivan Kozel se je zaposlil v družbi leta 1982. Najprej je kot IKV-delavec delal pri pomožnih delih v elektrolizi B, nato pa v proizvodnji izparilnikov pri dodelavi izparilnih plošč, kjer delo opravlja vestno, marljivo in gospodarno ter hkrati dejavno sodeluje pri uvajanju novih rešitev, odpravljanju napak in

Ivan Kozel

Dr. Marko Homšak

Dobitniki jubilejnih listin za leto 2007

10 let

Sonja Fakin
Tomaž Premužič
Goran Popović
Marko Planinšek
Matej Ernecl
Nataša Turk Ličen
Irena Levanič
Danica Anžel

20 let

Stanko Kostanjevec
Silvo Zajc
Roman Frlež
Andrej Rožman
Boris Rodošek
Daniel Rožkar
Bojan Merc
Stanislav Šel
Peter Verlek
Franc Grabeljšek
Milko Širec
Miran Babosek
Franc Turnšek
Bojan Verdenik
Bogdan Kelenc

Jožef Širovnik
Avgust Šibila
Venčeslav Butolen
Vilko Koderman
Daniel Mlakar
Milena Podgoršek
Peter Kropec
Smiljan Sitar
Miran Gajser
Srečko Horvat
Miroslav Kužner
Miran Jerenko
Jernej Luževič
Matija Kouter
Franc Zajc
Bogdan Šimenko
Vlado Podgoršek
Štefan Ros
Ivan Majhen
Marica Vajda
Ivica Urlep - Pepelnik
Metka Kouter
Robert Rozman
Bojan Krajnc
Darko Kornet
Miran Lesjak

Janez Tominc
Lidija Hazabent
Rozalija Knaus
Kristina Goričan
Nevenka Pulko
Bojan Bela
Marija Pšajd
Marjan Anderlič
Anton Frajnkovič
Stanislav Kelc
Radko Hojak
Anton Planinšek
Miran Fideršek

30 let

Danilo Toplek
Franc Lendero
Ivanka Zemljarič
Ignac Kidrič
Marjan Horvat
Drago Švagan
Janez Bukovič
Martin Leskovar
Ana Majcen
Franc Kovačec
Milan Hadler
Alojz Kopše
Milan Klajnšek
Jože Kramberger
Albert Frčec
Ljubo Petrovič

Alojz Peršuh
Stanislav Poplatnik
Janez Rozman
Marjan Cajnk
Silvo Kokol
Marjana Turk
Franc Polajžar
Miran Novak
Vincenc Širec
Franc Dogša
Franjo Petek
Marija Trčko
Albin Kozel
Irena Zafošnik
Pavla Kirbiš
Vlado Mohorko
Marija Lenart
Stanko Medik
Romana Malinger
Franc Mohorko
Jožef Zakelšek
Jožef Gajšek
Srečko Bek
Jožef Kancler
Jernej Plavčak

40 let

Stanko Horvat
Milan Tkalčec
Bojan Potočnik

UPRAVA

Izjava za javnost ob obisku ministra Karla Erjavca v družbi Talum

UPRAVA TALUMA
FOTO: MARTIN OZMEC

gacijo obiskal družbo Talum, d. d. Obisk je bil namenjen predstavitvi poslovanja ter načrta zaščite in reševanja v družbi Talum.

Kratek oris poslovanja z razvojnimi načrti družbe je predstavil član Uprave za proizvodnjo in razvoj Bojan Žigman, osnove Načrta zaščite in reševanja pa dr. Marko Homšak s sodelavci. Družba Talum je namreč zavezanec po direktivi Seveso, ki je v dosedanjih postopkih pripravila tako Varnostno poročilo kot Načrt zaščite in reševanja, ki sta osnovna dokumenta za obvladovanje varnosti v industrijski coni Kidričevo, za kar sta pristojni dve ministrstvi, Ministrstvo za okolje in prostor ter Ministrstvo za obrambo. Varnostno poročilo vključuje analizo možnih večjih nesreč z nevarnimi kemikalijami in ukrepanja v primerih nesreč za zmanjšanje posledic za zdravje in premoženje ljudi ter za okolje. Načrt zaščite in reševanja ima izdelano hčerinsko podjetje VargasAI, d. o. o., v sodelovanju z družbo Talum. VargasAI sicer opravlja 24-urno požarno in fizično varovanje, kar je v skladu z

Uredbo o vsebini in izdelavi načrtov zaščite in reševanja, ker se v delovnem procesu proizvodnje aluminija uporabljajo, prevažajo in skladiščijo nevarne snovi. Na predstavitvi so bile poudarjene ugotovitve, da je družba Talum sprejela vse ustrezne preventive ukrepe (stalna usposobljenost, izobraževanja, praktične vaje, tehnična opremljenost ipd.), kar zmanjšuje možnost za nastanek večjih nesreč; če bi se večje nesreče kljub temu zgodile, pa ima določene ustrezne postopke za

zmanjšanje njihovih posledic. Ocena ogroženosti oziroma tveganja za izdelane scenarije kaže na to, da so vplivna območja takšnih večjih nesreč obvladljiva znotraj ograje Taluma in ne sežejo v naseljeno območje občine Kidričevo.

Na predstavitvi je bila izražena želja po večji usklajenosti med resornimi ministrstvi, saj podjetje neskladja v sicer kompleksnih vsebinah, časovni zahtevnosti ali prenosu v prakso težko rešuje samo. **x**

Minister Karel Erjavec v razgovoru s člani Uprave

V okviru obiska Vlade RS v Spodnjem Podravju je minister za obrambo Karel Erjavec dne 13. novembra 2007 z dele-

Aluminijska kovina ohranja svoj lesk

MAG. VINKO FIŠTRAVEC
FOTO: SRDAN MOHORIC

Verjamem, da veliko sodelavcev Taluma bolj prizadeto in pozorno prebira novice o aktualnem valu domačih podražitev hrane, a vseeno ne bo odveč nekaj novic iz sveta aluminija. Tako ali drugače tudi to področje, morda še bolj usodno, kroji poti in prihodnost celotnega kolektiva in s tem vsakega člana posebej. Zato pobrskajmo po najbolj svežih informacijah iz življenja enega najbolj dinamičnih področij v svetu kovin.

Rast aluminijske industrije se nadaljuje z visokim tempom, ki ne kaže znakov pešanja.

Številke same ponazarjajo močno rast potrošnje, ki ustvarja ustrezne rasti proizvodnje, in prav osupljiv je podatek, da se količine v štirih letih povečajo za približno 10 milijonov ton. Pri tem se v glavnem ohranja tržno ravnovesje med ponudbo in povpraševanjem, v letih 2004 in 2006 še s 641 tonami oziroma 375 tonami deficita in s prognozo presežkov

ponudbe v količini 132 ton oziroma 206 ton v letih 2007 in 2008. To kaže, da so visoke cene motivirale izgradnjo in povečevanje obstoječih proizvodnih kapacitet.

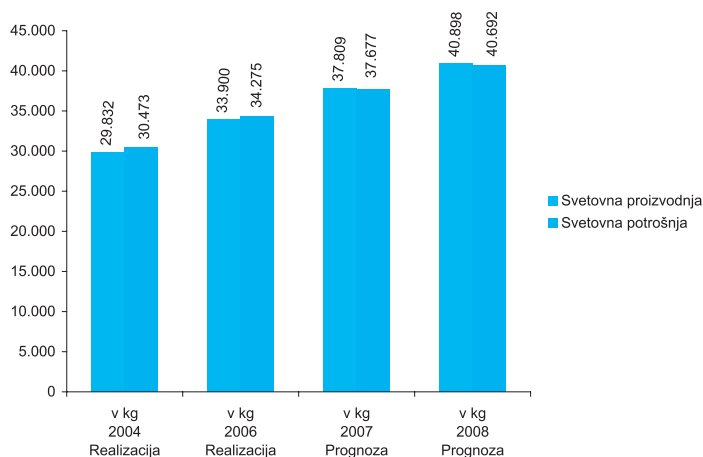
Regionalne stopnje rasti ne sledijo povsod globalnim trendom. Rast je največja v Aziji na čelu s Kitajsko, kjer evidentirajo dvig proizvodnje v obdobju med avgustom 2006 in avgustom 2007 v višini 36,8 odstotka, s čimer bo ocenjena skupna proizvodnja letos 12,3 milijona ton ali 32,5 odstotka vse svetovne proizvodnje. Okrog 8 odstotkov znaša rast v preostalem delu Azije in v Severni Ameriki, padec v višini 2,7 odstotka se obeta v Afriki in podobno v Južni Ameriki. Pričakovanja za Srednjo ali Zahodno Evropo gredo v smeri zapiranja elektroliz. Ena od teh je francoska elektroliza Lannmezan s 50.000 tonami, tej pa naj bi jih sledilo še nekaj, v glavnem zaradi visokih proizvodnih stroškov. Številke za celotno Evropo sicer kažejo rast

Robotizacija v DE Rondice

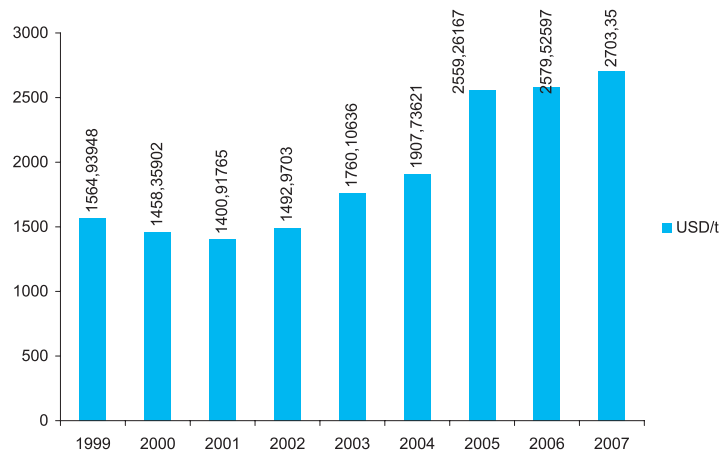
proizvodnje za 5,8 odstotka za leto 2007, vendar na račun nove elektrolize Fjardal na Islandiji in ponovnega zagona elektrolize v Hamburgu. Univerzalni mehanizem ponudbe in povpraševanja se seveda potrjuje tudi pri ceni aluminija, ki pa jo je v zadnjih letih pospešil še spekulativni kapital.

Predvsem pokojninski skladi so našli svoj interes v papirnih (*hedging*) transakcijah, in to tako prodaje kot nakupov na borzi, in z ustvarjanjem deficita ali presežkov odločilno vplivajo na tržno ceno. Če so letos cene pšenice oziroma žitaric poskočile, ker se je zmanjšala ponudba prehranbeni

Svetovna proizvodnja in potrošnja aluminija

Aluminij, številka 11, november 2007

Letna povprečna borzna cena aluminija v letih 1999–2007

Stolpec za leto 2007 izraža povprečja cen za prvih devet mesecev tega leta.

industriji zaradi preusmerjanja pridelkov v energetske namene, špekulativni posli v aluminiju ne potekajo vselej zgolj fizično. Špekulanti kupujejo in/ali prodajajo papirne pozicije na borzi le za dosego profitov. S tem povzročijo borzne presežke in padec cen ali pa obratno, torej zmanjšanje ponudbe in dvig cene. Ker morajo vsak sklenjeni posel nabave ali prodaje izpeljati nato še v obratni

smeri, zasledujejo zaslužek dvakrat. Borzna cena se seveda sproti odziva na tako sklenjene posle in občasno izniči delovanje realnih ali primarnih dejavnikov trga, to pa sta v prvi vrsti dejanska razpoložljivost kovine in zaloge. Zadnjih sedem let označuje vzpon borznih cen vse od 1.341,45 dolarja na tono (povprečna letna poravnalna /settlement/ cena) leta 1999

in ohranjanje visoke ravni vse do danes.

In kakšne so perspektive? Aluminij očitno še ni dosegel najvišje točke na svoji življenjski krivulji, saj se nadaljujejo izjemne stopnje rasti. Dovoljena je domneva, da se nekdanje cene okrog 1.100 dolarjev na tono ne morejo ponoviti. Hitro rastoča poraba elektrike in energije sploh namreč zahteva zagotavljanje novih virov, kar povzro-

ča visoke investicijske stroške in ohranjanje cen energentov na višji ravni. Takšen scenarij ne predvideva bistvenih odklonov aluminijevskih cen navzdol v naslednjem letu in verjetno ne tudi v letu potem. Medtem gradijo nove in nove elektrolize, ki bodo z možnim presežkom ponudbe ponovno ustvarile nove vzorce na trgu. Toda to zgodbo že poznamo.x

Prodajno skladišče drogov

ENERGETIKA

Skupaj do čim bolj učinkovite uporabe energije

BOŠTJAN KOROŠEC
FOTO: SRDAN MOHORIČ

V zadnji letih je postalo področje energetike v svetu in pri nas zelo pomembno. Z njim se ukvarjajo vlade, združenja, podjetja in mnogi strokovnjaki v vseh razvitih državah, z njim se srečujemo tudi vsi državljani Slovenije. Energija namreč postaja klasično trgovsko blago, na katero imajo vpliv osnovne tržne zakonitosti ponudbe in povpraševanja. Vsaj tako naj bi bilo.

Talum uporablja v svojih procesih energijo v različnih oblikah (električna in toplotna energija, komprimirani zrak, voda, plin ...) in je od nje tudi bistveno odvisen, zato jo je treba čim bolj obvladovati. Da smo na tem področju uspešni, so nam letos priznali vrhunski poznavalci procesa proizvodnje primarnega aluminija, ki so razglasili Talum oziroma njegovo elektrolizo C za najboljšo v svetu glede na porabo električne energije na enoto proizvedenega aluminija. Takšen sloves pa ne pride sam od sebe, zanj se je treba zelo truditi.

Proces obvladovanja uporabe energije sestavljajo različne faze, ki si sledijo po hierarhiji:

1. prepoznavanje in planiranje potreb po energiji,
2. zagotavljanje potrebnih količin in kakovosti energije,
3. zagotavljanje polne razpoložljivosti energije,
4. merjenje količin prejete in porabnikom predane energije,
5. obračunavanje energije in poročanje o uporabi po posameznih porabnikih,
6. prepoznavanje priložnosti za povečanje učinkovitosti uporabe energije in njihovo uresničevanje v praksi.

Vsaka izmed navedenih faz ima še svoje podfaze, v katere smo na različnih področjih vključeni vsi zaposleni v podjetju.

Prve tri faze smo v preteklosti že dobro vpeljali v poslovanje podjetja, preostale faze pa še zmeraj izpopol-

Zgradba Energetike

njujemo in dograjujemo. Poudarek je na merjenju uporabe energije (nenehno dograjevanje števecv in merilnikov pri vseh porabnikih) in priprave informacij ter podatkov, do katerih bomo imeli dostop vsi porabniki, nosilci stroškovnih mest in uprava podjetja, da bomo lahko spremljali trende in rezultate ukrepov za izboljšanje obvladovanja uporabe energije.

Zadnja faza obvladovanja uporabe energije je najbolj kompleksna in zahteva dejavno vključevanje vseh zaposlenih v podjetju, saj vsakdo na svojem delovnem mestu in v njegovi okolici najlaže prepozna priložnosti za dodatno povečanje učinkovitosti uporabe energije.

Zelo veseli bomo, če nam boste v Energetiko sporočali predloge z vaše-

ga področja dela ali od koder koli drugje, kjer vidite možnosti za izboljšanje energetske učinkovitosti podjetja. Skupaj z vami jih bomo podrobneje preučili, zasnovali dejavnosti za njihovo uresničenje, vpeljali v prakso ter spremljali učinke izvedenih sprememb.

Sicer pa je energetska učinkovitost širok pojem in govori o našem odnosu

do dela v podjetju in drugje. Energija je tudi v nas samih, uporabimo jo in usmerimo drug k drugemu, kajti tudi na ta način bomo lahko s skupnimi močmi v prihodnje prispevali k dobremu imenu Taluma.

S temi mislimi vam ob koncu želim še prijetno praznovanje tovarniškega praznika.x

ELEKTROLIZA B

Praktično za vsakega posameznika imamo rešitev

IVO ERCEGOVIĆ
FOTO: IVO ERCEGOVIĆ,
SRDAN MOHORIĆ

Vsi že vemo, da bo 21. decembra ugasnila še zadnja peč v elektrolizi B. Zato smo tokrat dali besedo vodji delovne enote Elektrolize dr. Zlatku Čušu. Seveda beseda vodja v tem primeru ni samo protokolarna, ne gre samo za odgovornost in strokovni postopek, ki ga mora Zlatko pri zapiranju hale opraviti, ampak tudi za odnos do procesa proizvodnje aluminija, ki ga v tej obliki v tovarni v Kidričevem ne bo nikoli več. Elektrokemični postopek pridobivanja aluminija je sicer povsod enak, v najstarejši elektrolizi na koncu sveta in pri nas v hali B ali v najsodobnejši elektrolizi C. Ne gre za to. Gre za sam prostor, za tehnično opremo, za

ekologijo, gre predvsem za razmerje med človeškim delom in delom naprav. Zlatko je prišel v tovarno, ko so se začele uvajati nove poskusne peči s predpečenimi anodami, kar je v končni fazi pomenilo bistven tehnološki napredek elektrolize B z vseh vidikov. Zato prenehanje delovanja težko prenaša, poleg tega pa mora reševati tudi probleme v zvezi s presežnimi delavci.

Elektroliza B torej odhaja. Kakšna bo slika Taluma po njej?

Zgradba bo ostala enaka, vsaj na zunaj taka, da ne bo opaziti razlike. Iz nje ne bo nikoli več prišla niti kapljica teko-

Dr. Zlatko Čuš

čega aluminija, kar bo bistveno spremenilo poslovanje Taluma. Poleg izpada količine se bo predvsem poznalo pomanjkanje čistega aluminija, ki ga je težko nadoknaditi s pretapljanjem odpada. To pa pomeni velik premik v prodajnem asortimanu. Zlitine pod 0,1 odstotka železa ne bo več možno proizvajati.

Ti problemi se rešujejo na ravni livarne in marketinga. Ali ste v elektrolizi C izčrpali vse tehnološke možnosti za proizvodnjo čistejšega aluminija?

Mislim, da smo. Jakost toka smo v ta namen ustavili pri 188 kA, kar pomeni manjšo proizvodnjo celic. Ciklus za-

menjave anod smo optimirali pri 76 izmenah, skrbimo tudi za to, da je v surovinah čim manj nečistoč.

V zadnjem Aluminiju si podrobno opisal postopek sistematičnega izklopa peči, zato nas danes zanima, kako to poteka v praksi?

Dnevno izklapljam 3–4 celice na dan. Prav v petek, 9. novembra, pa smo uspešno izklopili prvo celotno skupino oziroma grupo, kot to imenujejo elektrolizerji. Plan je pripravljen tako, da vsak teden izklopimo po eno celotno skupino. Do sedaj smo izklopili 66 celic od 184, ko pa boste brali te vrstice, jih bo obratovalo le še zadnjih 100.

Kaj pomeni, da ste uspešno izklopili skupino?

To z vidika električnega delovanja pomeni, da smo s skupinskim stikalom električno premostili celotno skupino in hkrati izklopili celotno elektrolizo le za 30 minut. To strategijo smo določili v naši DE in velja tudi za izredne primere, redukcije itd. Strategija ni preprosta in tokrat smo to prvič izvajali v praksi. Ustavitev prvih skupinskih stikal je potekala brezhibno, kar kaže na dobro usposobljenost in pripravljenost remontne skupine.

Kaj pa tekoči aluminij in preostale surovine?

Črpali smo po posebnem programu, tako da dopoldne vozimo aluminij v livarno samo iz izklopljenih celic. Kakovost tega aluminija je dobra, vsebuje le okrog 0,06 odstotka železa. Ostanke anod uporabimo na delujočih celicah, kriolit drobimo in prodajamo, jeklene dele in obzidavo pa urejamo po ustaljenem postopku.

Kakšne konkretne rešitve imate za ljudi, ki v elektrolizi ne bodo več potrebni?

Z delavci imam redne sestanke glede prerazporeditve. Praktično za vsakega

posameznika imamo rešitev, ki je odvisna od strokovne izobrazbe, zdravstvenega stanja in staža. Konkretno jih bomo prekvalificirali za delo v eni od livarn, tisti, ki so pred upokojitvijo, pa bodo krajši čas na razpolago borzi. Morda je večji problem z vodji izmen, ki jih je le pet in se lahko zaposlijo kot elektrolizerji v elektrolizi C.

Kako se pa ti sam počutiš v tem času in kaj ti pomeni stara elektroliza?

Moram priznati, da sem zelo turoben. Spremeniti ne morem ničesar, rušim pa tisto, kar sem kot mlad inženir gradil. Pred 24 leti sem namreč začel ravno na poskusnih predpečenih celicah. Težko gledam to žalost pred sabo. Še bolj sem žalosten, ko se pogovarjam z ljudmi. V petek, ko smo izklopili prvo skupino, je en elektrolizer rekel: »Zdaj sem za vedno izgubil svojo grupo.«^x

Elektrolizna hala B

Zaposlitev žensk v DE Izparilniki

STANKO KOZODERC
FOTO: IVO ERCEGOVIĆ

V DE Izparilniki je v zadnjem času opaziti trend povečanja proizvodnje. Za doseganje zastavljenih ciljev je med drugim potrebna tudi ustrezna kadrovska zasedba. Glede na te potrebe in glede na situacijo na trgu delovne sile smo se v naši delovni enoti odločili za zaposlitev žensk. Prvi dve delavki sta začeli delati 3. septembra

2007, trenutno pa jih je v naši enoti zaposlenih šest, v vsaki izmeni dve. Delo je organizirano v treh izmenah. Vse delavke imajo najmanj poklicno izobrazbo, večina trgovske smeri, trenutno imajo odločbe za delavca začetnika II. stopnje strokovnosti. Glede na komentarje delavk lahko sklepamo, da so se uspešno vključile v

novo delovno okolje, na nova dela se ob pomoči sodelavcev hitro privajajo, delo, ki ga opravljajo, je zanje nov izziv. Za opravljanje tega dela se dolgoročno ob dodatnem usposabljanju čutijo sposobne. Delavke opravljajo dela pri dodelavi izparilnih plošč, in to predvsem pakiranje in pravokotni razrez. Vključene so tudi v razne oblike

internega izobraževanja in usposabljanja; prvi dve delavki sta že uspešno opravili izpit za voznika ročnega batrijskega viličarja. V prihodnje bodo delavke vključene tudi v program usposabljanja, s katerim bodo pridobile interno kvalifikacijo.**x**

Petra Vrbnjak

Aleksandra Pliberšek

Aluminij, številka 11, november 2007

UPOKOJITEV

Srečno v Dražencih

SODELAVCI DE VZDRŽEVANJE

Franc Širec

V letošnjem letu se končuje delovno obdobje našemu sodelavcu Francu Šircu, ki se je pri nas, v takratnem TGA-ju, zaposlil leta 1971. Svojo kariero je začel v obratih Strojnega vzdrževanja na delovnem mestu ključavničarja. Skoraj vso svojo delovno dobo je delal na področju vzdrževanja livarn. Svoje delo je opravljal kakovostno, dosledno in natančno.

Pokojnino bo užival v Dražencih, v objemu narave, ki jo bo odkrival tudi skupaj s svojim novim hišnim ljubljencekom.

Ob odhodu v pokoj ti v tretjem življenjskem obdobju želimo predvsem mnogo zdravja in sreče. In naj ta čas traja čim dlje.**x**

INTERVJU

Pogovarjali smo se z
mag. Danilom Toplekom

Živeli bomo vizijo Taluma izpred nekaj let

UREDNIŠTVO ALUMINIJA
FOTO: SRDAN MOHORIČ

*Ali je letošnji tovarniški praznik kaj
drugačen od dosedanjih?*

Vsako leto v dosedanjem obstoju Taluma je bilo po svoje drugačno od predhodnih. Del te drugačnosti je bil pogojen z dogajanjem zunaj Taluma, preostale spremembe pa smo soustvarjali Talumovci sami.

Letošnje leto je tako v znamenju izvajanja aktivnosti, povezanih z zaprtjem proizvodnje v elektrolizi B. Leta 2008 bomo zaživel vizijo Taluma izpred ne-

kaj let. Zaprtje proizvodnje v elektrolizi B je projekt, iz katerega izhaja prestrukturiranje proizvodnje Taluma in ki je pomembno vplival na vrsto investicijskih in drugih poslovnih odločitev v zadnjih letih. Projekt, na katerem je temeljila kadrovska in okoljska politika podjetja.

Z letom 2008 bo Talum vstopil v novo obdobje ustvarjalnosti. O tem in marsičem drugem smo se tokrat pogovarjali s prvim možem Taluma, predsednikom Uprave mag. Danilom Toplekom.

»Talum plačuje eno od najvišjih cen za električno energijo med vsemi proizvajalci aluminija na svetu«

»Kdor ne ceni samega sebe, tega ne bodo cenili tudi drugi,« je sporočilo, ki ste si ga lani spodelili od pisatelja Karamazina in ga ob istem času namenili vsem nam. Smo se v preteklem obdobju dovolj cenili? Ali lahko kar na začetku pogovora zapišemo letošnjo misel?

Nikoli nisi tako dober, da ne bi mogel biti jutri še boljši. Tega se je treba

zavedati, hkrati pa si priznavati dosežke, do katerih te pripelje tako razmišljanje. Te dosežke nam priznavajo predvsem drugi, tisti, ki so za nas najpomembnejši – poslovni partnerji. Poslovni rezultati so vzpodbudni, poslovanje pa stabilno. Po mnogih kazalnikih spadamo med najuspešnejša slovenska podjetja in imamo dobro osnovo, da to ostanemo tudi v prihodnje. Le nekaterim oviram se bo treba izogniti!

Aluminij je letos na svetovnem trgu v povprečju presegel 2.700 dolarjev na tono, kar je najvišja cena v zadnjem obdobju. Kakšna slika nas čaka v prihodnje glede osnovnih pogojev za poslovanje, cene aluminija, cene energije in razmerja med dolarjem in evrom?

Vsakršna parcialna in časovno omejena obravnava določenih ekonomskih kategorij – in cena neke dobrine je ena od njih – kaj hitro vodi k napačnim sklepom. V letošnjem letu so bile dosežene cene na Londonski borzi vsekakor visoke, vendar ne najvišje v novejši zgodovini aluminijske industrije. Tako je povprečna cena aluminija, izražena v vrednosti dolarja leta 2007, v obdobju med letoma 1981 in 1989 znašala 2.807 USD (oziroma 1.472 v tekočih USD), v obdobju med letoma 1990 in 1999 1.999 USD (oziroma 1.444 v tekočih USD) in v obdobju med letoma 2000 in 2009 2.015 USD (oziroma 1.901 v tekočih USD).

Napovedi kažejo isti trend gibanja, torej realno zniževanje cene aluminija.

Za obdobje od 2006 do 2018 napovedana cena aluminija, izražena v dolarju iz leta 2007, znaša 1.886 USD (oziroma 2.065 v tekočih USD). Če k temu dodamo še negativen vpliv menjalnega razmerja med ameriškim dolarjem in evrom, se situacija še bolj zaostri za tiste proizvajalce, ki imajo večino svojih stroškov v evrih. Gre za vpliv geografske pozicije in s tem povezane dosegljivosti posameznih surovin, energentov, storitev in opreme. In Talum na žalost sodi mednje. Na stroškovni strani ima prav tako pomemben vpliv rast cen električne energije, ki že sedaj v osnovi otežuje poslovanje katerega koli proizvajalca aluminija v Srednji Evropi.

Včasih opažam, da se ob presojanju sedanjih cen aluminija pojavlja nekakšna evforija. Ekonomija je žal bolj kompleksna in zapletena ...

Lani ste povedali, da so v Evropi le še tri ali štiri države, ki imajo stalne viške električne energije, in ste se spraševali, s čim sploh uveljavljati in ohranjati tako imenovani enotni in prosti trg energije. Ali je res, kot ste predvidevali, v Evropi obveljala politika državne avtarkije in egoizma, ko poizkuša vsaka država priskrbeti energijo predvsem za lastne potrebe?

Na evropskem energetske trgu se v zadnjem letu ni zgodilo nič takega, kar bi to mojo oceno kakor koli negiralo ali omililo, če sem seveda ne štejemo vrste priporočil in dekretov iz Bruslja. Razpoložljivost ali, bolje povedano, nerazpoložljivost posameznih proiz-

»Pri plinsko-parni elektrarni nismo pridobili niti energetskega dovoljenja od Ministrstva za gospodarstvo. Predložena jim je bila vsa potrebna dokumentacija, dovoljenja in soglasja, odgovora pa ni že več kot leto in pol.«

vodnih objektov je netransparentna, kar je po svoje popolnoma razumljivo, saj veliki koncerni z na ta način povzročenim pomanjkanjem energije dvigujejo cene električne energije na borzah – predvsem na tisti v Leipzigu – in na ta način povečujejo svoj zaslužek. Na žalost to ne ostane omejeno samo na eno državo, temveč postane vodilo za vse v Evropi, ne glede na obseg poslovanja in višino proizvodnih stroškov v posamezni državi.

Situacija se še dodatno zaostruje zaradi premajhnih prenosnih kapacitet na določenih mejah, ki omejujejo pretok energije tudi takrat, ko je ta na voljo. Korist imajo le upravljalci omrežja, ki zaračunavajo visoke cene za dodelitev teh kapacitet. Tega, da bi se kdo posebej trudil za vlaganja v odpravo ozkih grl tam, kjer resnično obstajajo, pa ni opaziti.

Kaj pa Slovenija lahko naredi za nas? Ali še vedno plačujemo najvišjo ceno električne energije med proizvajalci?

Talum plačuje eno od najvišjih cen za električno energijo med vsemi proizvajalci aluminija na svetu, če izvzamemo nekatere kitajske proizvajalce, ki pa ta strošek kompenzirajo z nerealnim tečajem kitajske valute.

Od slovenskih proizvajalcev in prodajalcev električne energije pričakujemo predvsem to, da bodo tudi s ceno električne energije ovrednotili pozitivni vpliv našega odjema na optimizacijo celotne proizvodnje električne energije. Podatki o tem, koliko električne energije Slovenija uvaža za pokrivanje svojih potreb in koliko je hkrati izvažala, so nepopolni brez podrobnejših podatkov o urni, tedenski, mesečni in letni razporeditvi tega uvoza. Talum s svojim konstantnim odjemom omogoča optimalno proizvodnjo elektrarn in s tem znižanje proizvodnih stroškov slovenskih proizvajalcev električne energije, ki razpolagajo s pretežno nefleksibilnimi proizvodnimi enotami. V drugih državah so proizvajalci električne energije del teh prihrankov upoštevali pri določitvi nižje cene v primerjavi z drugimi odjemalci, ki takšnega vpliva na njihovo obratovanje nimajo. Ne gre za subvencioniranje, kot bi nekateri radi prikazovali, temveč za čisto ekonomsko kalkulacijo proizvajalcev električne energije.

Da poenostavim: proizvajalci so jasno izračunali, da več pridobijo s tem, ko stabilno prodajajo po nekoliko nižji ceni, kot pa bi dobili z višjo ceno, ki bi jo sekali nenačrtovani izpadi prodaje brez tako stabilnih odjemalcev, kot je Talum.

Upam, da čas za takšna razmišljanja prihaja tudi v Slovenijo.

Omenili ste tudi, da bi se v primeru izgradnje plinsko-parne elektrarne na naši lokaciji Talum aktivneje vključil v trgovanje z električno energijo, in sicer kot njen prodajalec. Ali je še kakšno upanje za izgradnjo te elektrarne v Kidričevem?

Vsa dogajanja v zvezi z izgradnjo plinsko-parne elektrarne samo potrjujejo to, da si obstoječi akterji na trgu električne energije sploh ne prizadevajo za povečanje proizvodnje in ponudbe, temveč ravno nasprotno. Počasno investiranje ob hkratnih napovedih pomanjkanja energije samo utrjuje njihov položaj, omogoča ogromne dobičke, ki pa jih le v manjši meri namenjajo novim investicijam, hkrati pa so pripravljeni narediti vse, da bi onemogočili novega ponudnika.

Slovenija ni nobena izjema! Kapacitet ni dovolj, viri so omejeni, hkrati pa država onemogoča nove potencialne investitorje. Kljub temu, da je bil HSE na začetku zelo zagret za realizacijo projekta plinsko-parne elektrarne v Kidričevem skupaj s Talumom in avstrijskim Verbundom, v nadaljevanju postopka ni odigral svoje vloge. Kot da si ne želijo večje proizvodnje in prodaje! Enak projekt v bližini Gradca, ki ga vodi avstrijski Verbund sam, je že na poti pridobitve gradbenega dovoljenja, medtem ko pri plinsko-parni elektrarni kljub istočasnemu začetku del nismo pridobili niti energetskega dovoljenja od Ministrstva za gospodarstvo. Predložena jim je bila vsa potrebna dokumentacija, dovoljenja in soglasja, odgovora pa ni že več kot leto in pol.

Proizvodna cena električne energije iz plinsko-parnih elektrarn ni med najnižjimi predvsem zaradi velikega vpliva cene zemeljskega plina. Imajo pa plinsko-parne elektrarne vrsto prednosti pred drugimi objekti: zgraditi jih je mogoče v relativno kratkem času, zaradi nizkega specifičnega investicijskega vložka na MW instalirane moči jih je mogoče relativno hitro odplačati, ne posegajo v prostor kot drugi energetski objekti (npr. hidroelektrarne na Muri) in so ekološko neoporečne.

Kako bo Talum zavaroval svoje poslovanje, če se razmere poslabšajo?

V Talumu se dobro zavedamo nevarnosti, ki prežijo na nas, pa tudi možnosti, da se jim izognemo ali vsaj omilimo njihov negativni vpliv. Obvladujemo tehniko in tehnologijo, prilagajamo se spremembam na nabavnih

»Vsak poizkus prodaje Taluma, brez rešenega vprašanja dolgoročne oskrbe z električno energijo, bo v očeh potencialnih ponudnikov videti neresen.«

trgih najpomembnejših surovin, osvajamo nove proizvode, nove trge in nove kupce, vlagamo v znanje zaposlenih, snujemo nove načrte. Uspešno se ščitimo pred borznimi nihanjem cene aluminija in pred valutnimi tveganji ter na neki način aktivno soustvarjamo trg. Vse to smo dokaj uspešno počeli doslej in ne vidim nobenih razlogov, da tega ne bi znali tako ali še bolj uspešno početi tudi v prihodnje.

Na žalost pa je en proizvodni dejavnik, ki lahko v celoti izniči vse, kar je bilo v teh desetletjih ustvarjenega, in prepreči vse načrte za prihodnost. Električna energija! Te ni mogoče nadomestiti z nobenim drugim energentom! Če ne zagotovimo električne energije za elektrolizo C za obdobje naslednjih desetih let po ceni, ki še omogoča pozitivno poslovanje, je vprašljiv nadaljnji obstoj celotnega Taluma. Nabavni viri niso neomejeni, kot je bilo že nekajkrat poudarjeno, vsekakor pa vidimo kar nekaj argumentov, ki bi morali pripeljati k razumni rešitvi. Slovenskemu energetskemu sistemu v tem trenutku pomagamo z odklopom elektrolize B, kar bo zmanjšalo našo

porabo za 60 MW oziroma približno tretjino celotne porabe. Seveda pa računamo, da bo sistem omogočal stabilno delovanje elektrolize C, predvsem pa nadaljnji razvoj proizvodnje ulitkov.

Ali obstajajo tudi notranje rezerve? Najpomembnejše se mi zdi to, da smo se pripravljeni nenehno učiti in sprejemati nove ideje in izzive. Vedno se zavedamo, da je vsako stvar mogoče narediti še bolje in da nas doseženo ne sme uspraviti. In ravno to, učenja in dela voljan kolektiv, je naša največja rezerva.

Obseg in intenziteta dela sta že sedaj v vseh obratih zelo velika. Opaziti je, da so tudi vodilni in strokovni delavci vedno bolj obremenjeni. Ali se je morda »diktatura podjetništva« vselila tudi v Talum, čeprav smo še vedno državno podjetje?

To, da smo, čeprav posredno, še vedno v državni lasti, nima nobenega vpliva na obseg in organizacijo dela, niti na druge pogoje za poslovanje. Pogoje za poslovanje nam narekuje svetovno tržišče, ki neusmiljeno kaznuje vsakega, ki se ni sposoben prilagajati in držati koraka z najboljšimi v panogi. Standardi, ki jih je treba dosežati, so iz leta v leto višji in terjajo vse več naporov in znanja, da jih dosežemo in presežemo. Ne gre za nobeno »diktaturo podjetništva«, temveč prej za vsakodnevni boj za preživetje. Tega se eni zavedajo bolj kot drugi. Na srečo nas je tistih, ki se zavedamo zahtevnosti in odgovornosti nalog, ki so dnevno pred nami, več kot tistih, ki so

še vedno le »sopotniki«. Brez obremenitev in stresov pa pri tem ne gre.

Kako se razvija proces privatizacije Taluma? Ali zgoraj omenjena nevarnost poslabšanja situacije na trgu lahko spremeni interes za nakupe in odvrne morebitne resne kupce?

Vsak poizkus prodaje Taluma, brez rešenega vprašanja dolgoročne oskrbe z električno energijo, bo v očeh potencialnih ponudnikov videti neresen. Talum ima vrednost samo kot poslujoče podjetje, za to pa poleg vsega drugega, nujnega za poslovanje, potrebuje tudi električno energijo. Tega, kje jo je mogoče nabaviti in kakšne so omejitve glede količin in glede transportnih poti, se zaveda vsak, ki se količjak resno ukvarja z mislijo o nakupu Taluma. Ali mogoče kdo med njimi špekulira s tem, da bo ravno njemu država kot lastnica celotne slovenske proizvodnje električne energije že pred nakupom omogočila oskrbo z električno energijo? Verjamem, da ne, saj tega ni storila niti kot lastnica Taluma. Oskrbo z električno energijo, s tem pa pogoje za poslovanje Taluma bi bilo treba rešiti pred začetkom procesa privatizacije. Na ta način se bo prodajalec, torej država, zlahka izognil špekulantom s kratkoročnimi cilji, si omogočil dolgoročne pozitivne učinke poslujočega podjetja, hkrati pa dosegel tudi primerno kupnino.

Ali je možno ohraniti celoten Talum, ne da bi se čemu odpovedali, če postane lastnik tujec?

Vsak lastnik ima svoje načrte s prevzemom. To ni odvisno samo od prevze-

tega podjetja, v našem primeru Taluma, temveč je pogojeno tudi s tem, kdo je kupec. Je to kdo iz aluminijske industrije? Je proizvajalec ali predelovalec aluminija? Kakšni proizvodi ga zanimajo? Je to velik koncern? Je kupec izključno finančni investitor? Različna vprašanja in odgovori nanje kaj hitro pripeljejo do tega, da se odkrije vsaj to, ali novi lastnik svojo naložbo ocenjuje kot dolgoročno ali pa le kot kratkoročno finančno naložbo. Pri tej kratkoročnosti ni nujno, da govorimo le o finančnih vlagateljih. Glede na dokajšnjo tveganost naložb v proizvodnjo je realno pričakovati, da si bodo tuji vlagatelji poizkušali kupnino in primeren zaslužek povrniti v najkrajšem možnem času. Tega, kako je to mogoče ob poznanih stroških poslovanja – predvsem kar se tiče surovin in, predpostavimo, tudi električne energije – in z veliko mero gotovosti napovedljivi ceni aluminija, mi verjetno ni treba razlagati!

»Privatizacija Impola je pametno in koristno dejanje ... Konec koncev je sedanje vodstvo pokazalo, da gre Impolov razvoj v pravo smer ... Sami najbolje vedo, kaj jih čaka v prihodnosti ... Zadnje Impolovo dejanje je lahko vodilo tudi za Talum,« je del vaše izjave ob privatizaciji Impola. Kolikšna je možnost takšne rešitve tudi za Talum?

Talum in Impol sta v zadnjih petnajstih letih prehodila podobno pot in se kljub težavam, ki jih ni manjkalo, razvila v pomembni, ugledni slovenski podjetji. Obe podjetji sta to dosegli izključno z lastnim delom, znanjem in spretnostjo, brez pomoči države. Vod-

stvom obeh podjetij je uspelo ustvariti uspešne strokovne ekipe, hkrati pa v oba delovna kolektiva vnesti duh odgovornosti za svoje početje in s tem odgovornosti za svoj obstoj.

Ne vidim nobenega razloga za lažno skromnost! To smo naredili sami in na to smo ponosni!

Vesel sem, da se je zgodba s privatizacijo Impola razvila tako, kot se je, čeprav se zavedam tudi bremena, ki so si ga naložili na svoja pleča. Vendar če so zmogli do sedaj, bodo tudi v prihodnje!

Talumova širša strokovna ekipa se zaveda ne le svojih dosedanjih uspehov, temveč tudi izzivov, ki smo si jih zastavili v svoji razvojni politiki. Vemo, kako jih je mogoče realizirati na način, ki bo omogočil dolgoročno poslovanje Taluma, s tem pa eksistenco vseh, ki so že danes vezani na njegovo uspešnost. Ob tem se zavedamo tudi svoje družbene odgovornosti, odgovornosti do zaposlenih in odgovornosti do okolja.

Bilo bi skrajno neodgovorno, če ne bi poizkusili dejavno sodelovati v procesu nakupa Taluma. S tem si sicer nalagamo še več odgovornosti za prihodnja leta, vendar tudi doslej nismo bežali pred njo. Takšna rešitev bi bila tudi jamstvo za še bolj poglobljeno poslovno sodelovanje med Talumom in Impolom, ki bi ob končno definirani lastniški strukturi obeh podjetij lahko izkoristila skupen potencial za realizacijo nekaterih ambicioznih projektov.

Menim, da je za sedanjí trenutek prav primerna misel indijskega državnikar Nehruja, ki je rekel: »Nemoralno je žeti tam, kjer drugi sejejo, neumno pa je sejati, da bi drugi želi.«

Prepričan sem, da se vse več Slovencev zaveda, da bo Slovenija samo toliko samostojna, kolikor bo imela ekonomske samostojnosti. Podjetij, ki smo jih zgradili in ki svojo uspešnost dokazujejo na tujih trgih z jasnimi razvojnimi cilji in programi, nima smisla prodajati tujcem, ne da bi se vprašali, kaj bodo ti v že tako uspešna podjetja prinesli. Ko je bilo

do sedaj treba kaj zgraditi »na zeleno travo«, jih ni bilo blizu, razen pri nakupovalnih centrih!

Letos je bilo kar nekaj težav s plačno politiko, vendar vam je uspelo skupaj s sindikatom zadeve urediti in zaposleni so to razumeli. Jutri se situacija lahko ponovi, k čemur lahko še bolj pripomore neustrezno ravnanje države. Kako ocenjujete to občutljivo področje? Ali bo ogrožen tudi naš sistem nagrajevanja?

Sistem nagrajevanja je ogrožen samo takrat, ko poslovni rezultati ne zadoščajo niti za pokrivanje osnovnih stroškov poslovanja. Mednje seveda sodijo tudi plače. V Talumu smo že pred leti uvedli sistem ocenjevanja individualne uspešnosti vsakega posameznika, ki se na koncu odraža tudi na plačilni listi. Tudi letos bo približno 25 odstotkov mase sredstev za plače izplačano na osnovi sistema ocenjevanja individualne uspešnosti. Sistem ni idealen, tako kot noben sistem na tem svetu. Vedno so mogoči popravki in dograjevanje, vendar ne na način, da bi opustili osnovno idejo tega sistema. S tem bi ponovno kaznovali dobre in odgovorne in obratno.

»Ne vidim nobenega razloga za lažno skromnost! To smo naredili sami in na to smo ponosni! Talumova širša strokovna ekipa se zaveda ne le svojih dosedanjih uspehov, temveč tudi izzivov, ki smo si jih zastavili v svoji razvojni politiki.«

Prizadevanje za večjo plačo je seveda legitimna pravica vsakega zaposlenega, pa tudi sindikatov, v katerih so delavci združeni. To ni nič novega ne v svetu in ne pri nas. Prav pa je, da se pri tem vsi skupaj zavedamo, kje so meje rasti. Te so v podjetju določene le z velikostjo njegove realizacije in z njegovimi stroški, pa tudi z nenehnimi

izdatki za modernizacijo poslovanja. Te meje niso poljubno raztegljive, niti niso enake za vse panoge in za vsa podjetja. Brez dogovora med socialnimi partnerji ne bo šlo, saj pretirana rast stroškov dela pomeni nadaljnje padanje konkurenčnosti, to pa posledično pomeni manj dela, manj zaposlenosti ipd.

V Talumu nam zaenkrat uspeva z rastjo plač slediti rasti življenjskih stroškov oziroma inflacije v državi ter izpolnjevati in presegati vse obveznosti sprejetih dogovorov.

»Posel, ki ga opravljam, res ni za mehke duše, zato je treba svoje prave občutke dostikrat skriti pred okolico. Tudi pred bližnjimi sodelavci. Predvsem pa ne gre brez vztrajnosti in trme!«

Seveda poznam tudi primere, ne samo iz naše panoge, kjer hitro prevladajo kratkoročni interesi lastnikov, katerih cilj je čimprejšnji zaslužek, ki ga usmerjajo v druge investicije in v druga okolja. Komu mar za okolje, katerega del nisi nikoli bil in to niti ne nameravaš postati!

Ali danes s skoraj dveletne »zgodovinske distance« lahko konkretno poveste kaj o namenih predčasne zamenjave vas kot predsednika Uprave Taluma? Koliko energije in zaupanja v ljudi vam je to vzelo? Nekateri so menili, da ste se genialno ubranili. Mogoče bi vas morali vprašati, ali nevarnost še obstaja?

Vsak, ki se ukvarja s takim delom kot jaz, mora biti pripravljen prevzemati odgovornost za dejanja, ki jih je naredil, pa tudi za dejanja, ki jih ni, a bi jih moral. S tem nisem nikoli imel problemov. Navaditi se je treba tudi na to, da različni ljudje na različne načine ocenjujejo tvoje delo, pa tudi tega, da isti ljudje ob različnem času in različnih priložnostih na drugačen način sodijo

o tvojem delu. Konstruktivna kritika je koristna in ti lahko dosti pomaga, če jo znaš izkoristiti. Negativna ocena dela s strani lastnika lahko na koncu seveda privede do predčasne prekinitve pogodbe, kar je dejstvo, ki se ga zavedam in ga sprejemam kot sestavni del svojega poklica.

Toda ničesar od tega nisem slišal! Razen želje, naj se komu umaknem!

So pa take situacije po svoje tudi koristne in poučne. Vse to dogajanje mi je več energije dalo, kot vzelo. Pač po načelu, da te stvari, ki te ne uničijo, naredijo močnejšega! Le izgubljenega časa je škoda.

Na kaj ali na koga se najbolj zanesete v osebnih kriznih trenutkih? Ali kdaj izgubite voljo do boja za ta naš aluminij in bi se kar nekam umaknili?

Tudi v poslu so neuspehi in razočaranja sestavni del življenja. Le preveč jih ne sme biti! Treba se je navaditi živeti z njimi, predvsem pa iz njih črpati vzpodbudo in voljo za nadaljnje delo.

Posel, ki ga opravljam, res ni za mehke duše, zato je treba svoje prave občutke dostikrat skriti pred okolico. Tudi pred bližnjimi sodelavci. Predvsem pa ne gre brez vztrajnosti in trme!

Že polni dve desetletji vodite sistem proizvodnje aluminija in ste ga pripeljali do točke, ki jo vidi tako rekoč ves svet. Kolikor vas poznamo, je v tem razvoju pred vami še veliko stopnic. Ali nam lahko zauzuate, ali v tem trenutku pred seboj morda vidite tudi najvišjo?

Sem le del ekipe, ki je bila vse to obdobje dovolj odgovorna, da je usklajala svoje individualne ambicije in združila moči za realizacijo projekta »uspešni Talum«. Vsak v tej ekipi je moral odigrati svojo vlogo! Tudi jaz! Ovire smo premagovali skupaj, stopnice smo osvajali skupaj. Ne vidim razloga, da tega ne bi počeli še jutri. Zaenkrat se ne ukvarjam resno z idejami o osvajanju kakšnih drugih »stopnišč«, čeprav je treba biti v vsakem trenutku pripravljen na spremembe.x

Globino in širino Taluma smo poskušali prikazati v prejšnjem Aluminiju, ko smo v ospredje postavili ekologijo kot osrednjo točko, okrog katere se vrtita kultura in tehnologija. Pika na i je bila ocena zunanjih presojevalcev. Koliko ste osebno zadovoljni s to sliko Taluma? Ali ob stiku z zaposlenimi čutite pozitiven duh tovarne, ki postaja naše resnično bogastvo?

Družbena odgovornost v poslovanju Taluma ni bila nikoli puhla fraza, temveč način ravnanja, ki ga je z leti sprejemal vse širši krog naših sodelavcev. Po eni strani se zavedamo tega, da je takšen način dela dolgoročna prednost pri naših poslovnih partnerjih, po drugi strani pa se zavedamo tudi tega, da na ta način varujemo sebe in naše družine. Tukaj delamo, tukaj živimo. Takšna pot je povezana z visokimi stroški, vendar sem trdno prepričan, da so bila vsa vlaganja upravičena in da se nam že vračajo. Največje vračilo vidim prav v tem, da so ljudje zadovoljni z okoljem, v katerem delajo

Razmišljanje o uvajanju vrelcev idej na področju Taluma

IVO ERCEGOVIĆ
FOTO: SRDAN MOHORIĆ

Pred kratkim nas je mag. Jožef Slavic v obširnem članku seznanil z osnovnimi nameni in organizacijskimi pristopi pri uvajanju vrelcev idej v Talumu. Kot odgovor na vedno večje zahteve glede rasti, kakovosti, dobička itd. je navedel – neprestane izboljšave. Na vprašanje, kako vse večji potencial zaposlenih koristneje uporabiti za neprestane izboljšave v podjetju, je odgovoril s citatom, ki pravi, da je v ta namen potrebna tvorna povezava inteligentnosti in ustvarjalnosti. Prav! Hoteli smo konkretnije raziskati, kako to poteka v posameznih delovnih enotah. Najprej smo o tem povprašali vodjo vrelca idej iz Elektroliz Branka Jurška.

Kako je v smislu organizacije in vodenja to potekalo doslej?

V delovni enoti Elektrolize smo ustanovili vrelce idej v začetku letošnjega leta. Sestavljen je iz članov in vodje. Sestajamo se enkrat mesečno.

Kako pa to poteka v okviru dejavnosti Elektroliz?

Na naših srečanjih obravnavamo predloge zaposlenih in članov vrelca idej tako, da s skupnimi močmi iščemo njihove najboljše rešitve. To so predvsem manjše stvari, ki so s stališča varnega in zanesljivega obratovanja naprav ter varnosti in zdravja pri delu zelo pomembne. Pomembno je tudi,

Branko Juršek

da so vsi predlogi evidentirani, čeprav niso uresničeni. Včasih obravnavamo zahtevnejše predloge, ki jih – če ne najdemo rešitev – posredujemo drugim službam.

Ali lahko oceniš morebitne koristi od teh dejavnosti?

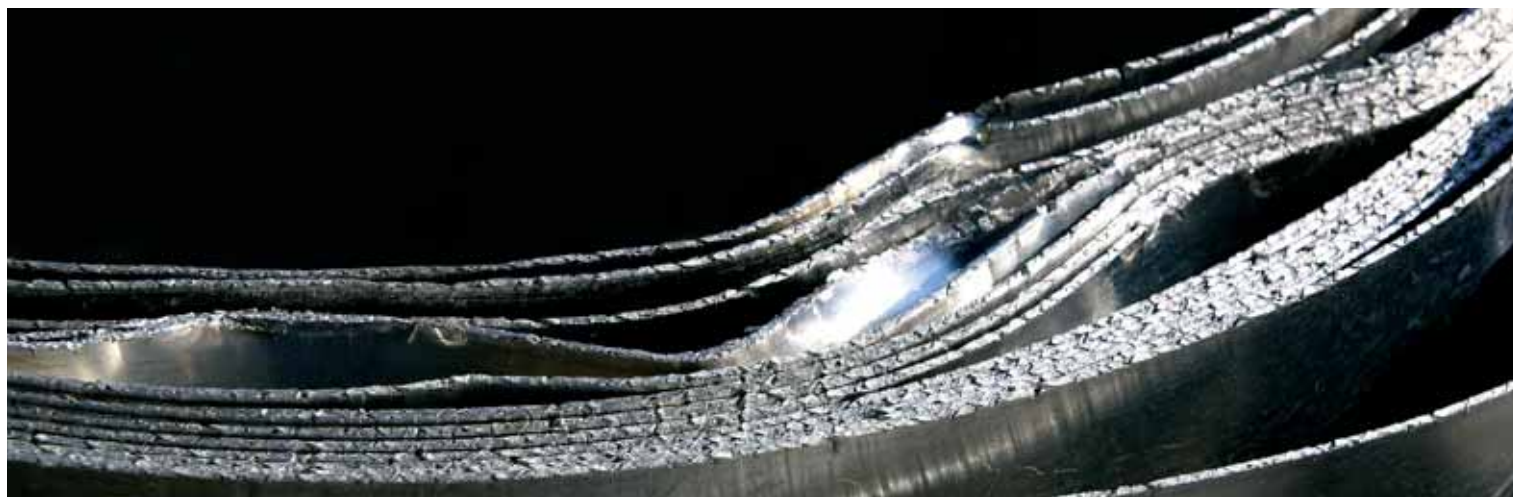
Uvajanje vrelcev idej je pomemben korak naprej pri vzpodbujanju zaposlenih k inovativnosti in razmišljanju v smislu izboljšav. Zaposleni imajo možnost, da prek članov vrelca idej posredujejo svoje predloge in na ta način začutijo svojo pripadnost in pomembnost. Mislim, da najboljše ideje nastanejo spontano, med sproščenim pogovorom, ko kdo reče: »Kaj, če bi to naredili tako?« Prav vsaka ideja je bolj ali manj koristna, težo posamezne pa je zelo težko objektivno oceniti. Koristnost svojih idej morajo začutiti tisti, ki jih dajo, saj jim pomagajo pri njihovem delu.

Kako se znajdeš pri tej novi dejavnosti glede na to, da imaš še druge obveznosti? Imaš težave?

Pri vodenju vrelca idej do sedaj nisem imel večjih težav. Nekaj jih je bilo le v začetku, ko nekateri postopki še niso bili dodelani. Pri tem sem se posvetoval s svojimi nadrejenimi in s Službo za organizacijo, ki so mi vedno ponudili pomoč. Zelo koristno bi bilo, da bi lahko svoje izkušnje izmenjevali na srečanjih tudi vodje vrelcev idej. Na ta način bi nastal nov »vrelce« na nekoliko drugačni ravni.

Kako ocenjuješ perspektivo vrelcev idej v prihodnje?

Prepričan sem, da bodo vrelci idej v našem okolju zaživel in tudi živeli. Njihova življenjska doba je po mojem mnenju odvisna od načina pristopa pri vodenju in vzpodbujanju članov in zaposlenih. Ker mislim, da na silo ni dobra nobena stvar, ostajata odprti vprašanji – in hkrati izziva –, kako vzpodbujati delovanje vrelcev idej ter kako pridobiti ideje in tako izkoristiti potencial zaposlenih, ki so naše največje bogastvo.x

Najboljše **fotografije** tega meseca

Skulptura. Foto: Srdan Mohorič

»Masline«. Foto: Ivo Ercegović.

Stopnišče. Foto: Rajko Kosi.

Nasmeh z Oktoberfesta. Foto: Zdravko Štumperger.

Zabave, rituali, druženje

ANTONIJA KRAJNC

Zabave so del vsakdana in nas spremljajo od rojstva do smrti. Pripravljamo jih ob rojstvu otrok, veselimo se za rojstne dneve, na začetku šolanja, proslavljamo uspeh v šoli, konec šolanja, začetek službe, konec službovanja, udeležujemo se državnih in verskih praznovanj. Določene proslave nas tradicionalno spremljajo vsako leto, krepijo identiteto slavljenca in udeležencev. Proslava nam nakazuje, da smo še vedno na trdni poti, da smo varni in pripravljeni nadaljevati skupaj. Včasih so proslave del navade, večinoma so dobro premišljene in zavedno usmerjene na izbrano ciljno skupino, na vsak način pa črpajo svojo moč iz tradicije in stalnosti. Brez proslav in proslavljanja bi naše življenje podleglo kaosu – ker navade oblikujejo in urejajo način življenja. Pripadnost določeni skupini nam jasno pokaže plemenski ples v Afriki, podobno velja za druga srečanja sodobnih narodov in kultur. V vsakodnevem družinskem življenju potrebujemo pravila, ki nam navadno olajšajo uresničevanje načrtov. Postavljanje različnih vidnih in nevidnih meja skoraj nima konca in kraja. Starši so včasih obupani, ko njihovi otroci niso pripravljeni slediti pravilom; če pa pravila preoblečemo v rituale, jih lažje sprejemamo.

Podobno velja za službo in opravljanje delovnih obveznosti. Ljudje smo igriva bitja, vsaj naše duše so takšne. S pomočjo zabave in igre se čustveno odpiramo in spoznavamo drug drugega na drugačen način od vsakodnevnega. Rituali in zabave nas povežejo, lažje komuniciramo, hitreje se dogovarjamo, delujemo bolj sproščeno, veselimo se skupnega druženja.

Tudi v Talumu so prisotni rituali, zabave in tradicionalna srečanja delov-

nih skupin ali vseh zaposlenih. Čeprav vsi vemo zanje in se nam zdijo samoumevni, se mi vseeno zdi prav, da se spomnimo druženj, ki nam omogočajo, da se bolje spoznamo in lažje delamo.

Ob prihodu v službo srečujemo sodelavke in sodelavce in jim zaželimo dobro jutro, dober dan ali dober večer – odvisno od dela dneva, ko začnemo svoje delo. Pogosto se ne zavedamo moči pogleda v oči, nasmeha in toplega glasu, ki nam lahko polepšajo dan. Namrgoden obraz in komaj slišen dober dan nas lahko spravita v slabo voljo, ne da bi se natančno zavedali dogodka. Prebrala sem zgodbo o vozniku avtobusa, ki je vsako jutro prevažal delavce na delo. V meglenem zimskem jutru je vsakemu potniku zaželel lep dan. Namrgodeni obrazi so se v kratkem času spremenili in potniki so se začeli pogovarjati med sabo. Kmalu so bili vsi v avtobusu dobre volje. Torej, nasmeh in pozdrav novemu dnevu sta pomemben ritual ali celo delček praznovanja življenja.

Če nam delo dovoljuje, si pred malico privoščimo kavico, čaj ali sok. Potem se družimo ob malici in ta je dejansko vsakodnevni ritual. Premor nam daje možnost fizične in psihične sprostitve, hrana pomaga pri obnovi in vzdrževanju življenjske energije. Zavedanje nam pokaže, da obstajata samo sedaj in tukaj.

Različne ciljne skupine se srečujejo in organizirajo proslave za svoje udeležence. To počnejo igralci tenisa, golfa, nogometa, kolesarji, motoristi in podobno.

V Talumu postajajo vedno bolj priljubljena srečanja Zdravo Talum. Idejna vodja in vsakoletna organizatorica je Brigita Ačimovič. Tradicionalno zbirališče je na Letnem kopališču,

po čaju in prigrizku se skupine razdelijo in odpravijo k uresničevanju športnih ciljev. Dobro zdravje je neprecenljivo bogastvo in sploh ni samoumevno, pravzaprav si ga moramo sami pridelati. Po končanem športnem delu udeleženci družno sedejo za skupne mize in srečanja še vedno ni konec. Jedilniki so prilagojeni priložnosti in so bistveno drugačni od vsakodnevnih. Tibetanska, grška, dalmatinska, kitajska, turška, francoska kuhinja in izbrana kapljica so predstavljale dodatni izziv že tradicionalnemu druženju vseh, ki želijo nekaj več narediti za svoje zdravje.

Vsako leto novembra se zabavamo ob tovarniškem prazniku v Veliki dvorani. Priljubljeno mesto za pogovore je večinoma točilnica, teme pogovorov so bolj lahkotne in igrive. Nekateri radi plešejo do poznih ur. Program navadno vsebuje dodatne kulturne in zabavne točke, tako da vsak najde nekaj dobrega zase. Najboljši v tekočem letu dobijo priznanja.

Tovarniški praznik praznujejo tudi Talumovi upokojeanci, ki se vsako leto pri kosilu srečajo v Veliki dvorani. Skrbno sledijo delovnim dogodkom in obujajo spomine na preteklost.

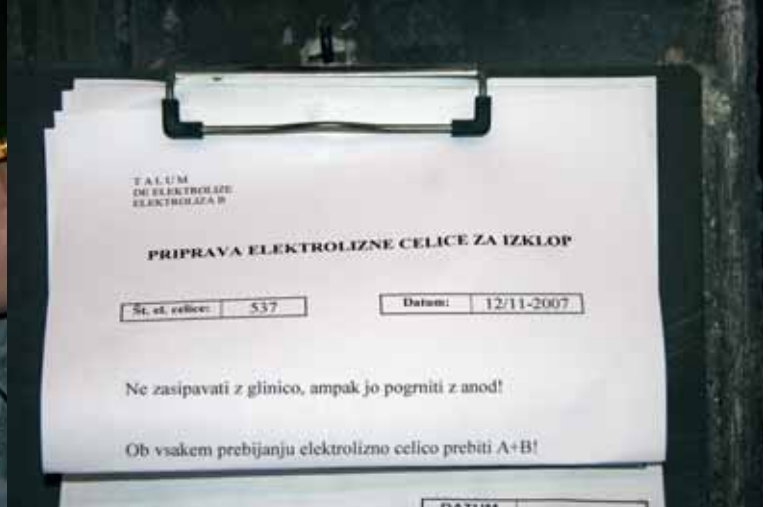
Ob koncu leta se izkaže sindikat in v sodelovanju s tovarno organizira novoletno srečanje. Med letom, navadno spomladi, nas preseneti in razveseli tovarniški piknik, ki se je zadnja leta preselil na stadion.

Tudi sindikalna druženja in potovanja so praznovanja, njihov namen pa je le en: veselje ob druženju. Veselje podaljšuje življenje in utrjuje zdravje. Thomas Kempinski pravi, da bo veselje naša večerja, če smo koristno preživeli dan.^x

Zadnji dnevi elektrolize B

FOTO: IVO ERCEGOVIĆ

Kdo je upravičen do nadomestila plače?

VERA ŠPENDL
VIR: www.zzzs.si

Pravico do nadomestila plače med začasno zadržanostjo od dela iz sredstev obveznega zdravstvenega zavarovanja imajo zavarovanci, ki so v delovnem razmerju, osebe, ki samostojno opravljajo gospodarsko ali poklicno dejavnost, lastniki zasebnih podjetij, vrhunski športniki in vrhunski šahisti ter kmetje, če so za to pravico zavarovani, pod določenimi pogoji pa tudi brezposelne osebe.

Pogoji, ki jih je treba izpolnjevati

Na podlagi ugotovitve osebnega zdravnika oziroma imenovanega zdravnika ali zdravstvene komisije imajo zavarovanci pravico do nadomestila plače med začasno zadržanostjo od dela. Nadomestilo plače pripada zavarovancem v breme obveznega

zdravstvenega zavarovanja od prvega delovnega dne zadržanosti od dela zaradi presaditve živega tkiva in organov v korist druge osebe, posledic dajanja krvi, nege ožjega družinskega člana, izolacije in spremstva, ki ju odredi osebni zdravnik, zaradi poškodb pri delu ali poklicne bolezni, nastale pri izvajanju dejavnosti iz 18. člena Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju ter pri določenih zavarovancih v primerih iz 3. in 4. odstavka 137. člena Zakona o delovnih razmerjih in v primerih prostovoljnega darovanja krvi.

Pravica do nadomestila plače v primerih iz 3. in 4. odstavka 137. Zakona o delovnih razmerjih in v primeru prostovoljnega darovanja krvi pripada samo zavarovancem, ki imajo sklenjeno pogodbo o zaposlitvi.

Zavarovancu, ki mu je med trajanjem zadržanosti od dela prenehalo delovno razmerje, pripada nadomestilo plače še za največ 30 dni začasne nezmožnosti za delo po prenehanju delovnega razmerja.

Če je zadržanost od dela posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni, pripada zavarovancu nadomestilo tudi po prenehanju delovnega razmerja, in sicer dokler ni spet zmožen za delo.

V primeru začasne nezmožnosti za delo zaradi bolezni ali poškodbe, ki ni povezana z delom, poklicne bolezni ali poškodbe pri delu, imajo zavarovanci pravico do nadomestila plače v breme obveznega zdravstvenega zavarovanja od 31. delovnega dne zadržanosti od dela. Od prvega do tridesetega dne zadržanosti od dela pa izplačuje nadomestilo v tem primeru delodajalec v svoje breme.

Pravica do nadomestila zaradi nege ožjega družinskega člana, s katerim zavarovanec živi v skupnem gospodinjstvu, traja v posameznem primeru največ do 7 delovnih dni, za otroke do sedmega leta starosti ali starejšega zmerno, težje ali težko duševno in telesno prizadetega otroka pa do 15 delovnih dni.

Kadar to terja zdravstveno stanje ožjega družinskega člana, lahko pristojni imenovani zdravnik izjemoma podaljša trajanje pravice do nadomestila, vendar največ do 30 delovnih dni za nego otrok do sedmega leta starosti ali starejšega zmerno, težje ali težko du-

ševno in telesno prizadetega otroka oziroma do 14 delovnih dni za nego drugih ožjih družinskih članov.

Imenovani zdravnik lahko izjemoma podaljša trajanje pravice do nadomestila osebnega dohodka za nego otroka, in sicer če je taka odsotnost potrebna zaradi nenadnega poslabšanja zdravstvenega stanja otroka oziroma v drugih izjemnih primerih. Taka odsotnost ne more biti daljša od 6 mesecev.

Ne glede na prejšnji odstavek lahko na predlog strokovnega kolegija Kliničnega centra Ljubljana – Pediatrične klinike imenovani zdravnik podaljša trajanje pravice do nadomestila plače za nego otroka, in sicer če je to potrebno zaradi težke možganske okvare, rakavih obolenj ali drugih posebno hudih poslabšanj zdravstvenega stanja.

Na predlog strokovnega kolegija Kliničnega centra Ljubljana – Pediatrična klinika lahko imenovani zdravnik odobri tudi pravico do nadomestila plače enemu od staršev, ko je tak otrok v bolnišnici.

To pravico lahko uveljavlja eden od staršev do dopolnjenega 18. leta otrokove starosti.

Trajanje odsotnosti je odvisno od stanja bolezni in se glede na dinamiko poteka bolezni presoja individualno.

V naslednji številki bomo pisali o osnovah za nadomestilo.

ZAHVALA

*Bil si trden kakor skala,
bil pokočen kakor hrast,
in prišel je dan usode,
ki je zrušil skalo,
ki je zlomil hrast.*

Po težki in hudi bolezni nas je zapustil naš dragi mož, oče, tast, dedek, brat, svak, stric in boter

Franc Ivančič,
upokojenec Taluma iz Lovrenca na Dravskem polju 19.

Zahvaljujemo se vsem nekdanjim sodelavcem in prijateljem, ki ste ga pospremili na zadnji poti, sindikatu Taluma za izrečeno sožalje, cvetje, denarno pomoč in odigrano Tišino.

Žalujoci: žena Danica ter sinova Igor in Dominik z družinama

ZAHVALA

*Stal vedno neupognjen je junak,
le nji se uklonil je,
ki mora se ji vsak ...*

S. Gregorčič

Ob boleči izgubi dragega moža in očeta Jaroslava Dovhana

se iskreno zahvaljujemo sindikatu in njegovim nekdanjim sodelavcem za darovano cvetje in odigrano Tišino.

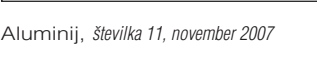
Hvala tudi guverniki g. Vajsbaheju in g. Rajhu za poslovilna govora, ter vsem za izrečeno sožalje, darovane sveče in cvetje.

Žalujoci: žena Karla, hčerki Ljiljana in Senjka z družinama

SLOVARČEK: DUALIN - VRSTA EKSPLOZIVA, ACS - MADŽARSKI ŠAHIST (PETER, 1981), TITI - VRSTA OPICE, SKAKAČA, ASER - JAKOBOV SIN V STARI ZAVEZI, LAHAR - BLATNI TOK VULKANSKEGA GRADIVA, TIRIAC - ROMUNSKI TENIŠKI TRENER (ION).

KRIŽANKA – SEDEM ČUDES SVETA

	SESTAVIL: JANKO ŠEGULA	AMERIŠKA PEVKA (JOAN, 1941)	V RIMSKEM PRAVU URADNI ZAPISNIKI JAVNIH OBRAVNAV	TALUM	VRSTA EKSPLOZIVA	VELIKA PRIPOVEDNA PESEM	PREBIVALKA VIRGINIJE	TALUM	MADŽARSKI ŠAHIST (PETER, 1981)	NORVEŠKA GLASBENA SKUPINA	UTOPIČNA DRAMA KARLA ČAPKA
	BARJU			SLOVENSKI SKLADATELJ (OSKAR, 1868- 1932)				OREL V NEMŠKIH GRBIH			
	MIRAN POTRČ			HRSTANJE				AMERIŠKA OBVEŠČEV- ALNA SLUŽBA			
											
	DEJANJE, KI DAJE PRAVICO DO NAGRADE					ILUSTRATOR					
						UTELEŠENJE					
	TALUM	SEBIČNEŽ	VRSTA OPICE, SKAKAČKA					ANTON NANUT			
			OKENCE V BANKI								
	EDI ŠELHAUS			NEMŠKA POP PEVKA							
	MLAD GOZD			ANGLEŠKA IGRALKA (COLLINS, 1933)							
	KRŠKO				SLADKO- VODNA RIBA IZ DRUŽINE KRAPOVCEV						
					SIMON JENKO						
								HRVAŠKA PEVKA (JUVAN)			
								DRŽAVA V AZIJI			
	SANJE				KOCINA (REDKO)						
					SANDI ČOLNIK						
	TURČIJA			SLAVKO AVSENIK			JAKOBOV SIN V STARI ZAVEZI				
				GORA V KARAVANKAH (1587 m)			ŠTUDENT TEHNIKE				
	TALUM	BLATNI TOK VULKAN- SKEGA GRADIVA	RAJKO ČUBER			TONE KUNTNER			SAMO, ZGOLJ		
			SLOVENSKA TV VODITELJICA (CETINSKI)			PRISTANIŠKO MESTO V ITALIJI			NEKDANJI TURŠKI ZLATNIK		
	FRANCOSKI SKLADATELJ (DELIBES)				GERMANIJ			POGAN			
	TANJA CEGNAR				MIRAN HERZOG			ARGENTINSKI PISATELJ (CESAR, 1949)			
	OČE				ROMUNSKI TENIŠKI TRENER (ION)					ENAJSTA ČRKA ARABSKE ABECED	SLOVENSKI PESNIK (MERMOLJA, 1951)
	RADIJ			TALUM	IZGOVA- RJANJE GLASU A NAMESTO O						

Vedno najprej preberi navodila za uporabo.